

Hồ ng Don Quê Nhà

Tác Giả: Hồ o Nhiên Nguy&n T&n Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

Lời mào đầu: Don là món ăn đặc đáo của tỉnh Quảng Ngãi.

Món ăn đã n&i k&t tình yêu trên đ&t khách, g&n bó tình ng& i v&i quê cha đ&t t&. Ng& i Quảng Ngãi có l&u l&c b&t c& n&i đâu v&n luôn nh& v& DON.

* * *

Đ&n đ&nh c& t&i mi&n B&c California Hoa K& h&n n&a năm, b&ng m&t hôm, tôi nh&n đ&c cú đ&n tho&i c&a Thung t& Texas g&i qua. Thung là b&n h&c, cũng là chi&n h&u c&a tôi ngày x&a. H&n đ& ngh& g&i vé máy bay m&i tôi qua Houston ch&i. Nhân ti&n thăm vi&ng khu v&c đ& làm ăn và giá nhà c&a cũng đ& th& h&n nhi&u so v&i San Jose. Tôi đ&ng ý. M&t tu&n l& sau, m&t vé máy bay và m&t cái check 300 M& kim trong bì th& g&i đ&n. Đây là m&t món quà khá h&u h& đ&t l& quê ng& i. Ba ngày sau, tôi lên máy bay c&a hãng Continental Airlines đi Texas. Bay su&t b&n ti&ng đ&ng h&, chi&c Boeing m&i h& cánh xu&ng phi tr&ng Houston. Thung đón tôi t&i l&i ra c&a khu hành khách. L&n g&p nhau cu&i cùng & quê nhà vào năm 1973, t&i Đ&i H&c CTCT Đà L&t. Ngày &y, trông h&n r&n r&i, khuôn m&t s&m n&ng mà hôm nay, sau m& i sáu năm đ&nh c& t&i M&, h&n hoàn toàn l&t xác. N&c da tr&ng h&ng đ& au, cái b&ng căng tròn, dáng ng& i b& v& trông “ r&t ông ch&”. Mà ch& th&c. Thung làm ch& cái ch& bán đ& bi&n. V& và con qu&n lý còn Thung lo ch&y vòng ngoài.

Ngày hôm sau Thung đ&a tôi đ&n thăm c& s& làm ăn c&a gia đình. Nào phòng m&ch nha sĩ c&a đ&a con trai đ&u lòng, phòng đ&ch v& v& b&o hi&m c&a đ&a con gái. Sau đó Thung m&i tôi đi ăn tr&a.

Nhà hàng có tên C& L&y Restaurant t&a l&c t&i khu s&m u&t nh&t c&a ng& i Vi&t và Hoa t&i thành ph& Houston. Vào gi& x& tr&a, nhà hàng v&ng khách nên chúng tôi ch&n chi&c bàn đ&t g&n qu&y thu ti&n. Ng& i b&i bàn trao cho chúng tôi b&n th&c đ&n. Cái tên C& L&y nghe quen thân quá. Tôi nghĩ, có l& ch& nhà hàng là ng& i Quảng Ngãi. B&i C& L&y là tên m&t c&a bi&n t& hai dòng sông Trà Kh& và Sông V& nh&p vào. N&i đây thuy&n bè t&p n&p ra vào b&n tàu Phú Th&.

Trong t& th&c đ&n có món “H&n xúc bánh tráng”. Nhìn th&y h&n mình l&i nh& đ&n món don. Ch&ng c&n xem ti&p t& th&c đ&n, tôi g&i ngay m&t tô don. Cô b&i bàn gi&ng mi&n Nam nhìn tôi ng&c nhiên h&i:

Hội đồng Don Quê Nhà

Tác Giả: H&#o N&#ián Nguy&#n T&#n Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

- Don là món gì vậy, nghe lạ quá hả ông? Th&#c đ&#n nhà hàng này không có món đó.

- Cái món “H&#n xúc bánh trắng” trong th&#c đ&#n có ghi, t&#i sao lạ không có món don ?

Tôi vừa gặp nó (ki&#u Qu&#ng Ng&#i hay co) vừa cho cô chủ y bàn cái món ru&#t h&#n, r&#i ti&#p:

- Nếu không có don thì cho tôi cái món số 15 này.

Cô gái lạ bàn đi vào bếp. Ngay sau đó, một phụ nữ đứng tuổi ăn mặc sang trọng quay thu&#n đi th&#ng đ&#n bàn chúng tôi. Bà có mái tóc ngắn làm nổi bật khuôn mặt trái xoan đẹp đ&#y đ&#n với làn da trắng mịn. Thung kh&#u chân tôi nói nh&# : “Bà chủ”

- Chào hai anh. Ng&#i đàn bà này có thân thiện.

- Chào bà chủ, Thung đáp lạ.

- Vừa nào thích món don ? bà chủ t&#i c&#i hỏi.

- Th&#a bà, tôi .

- Xin lạ, anh ng&#i quê Qu&#ng Ng&#i ?

-T&#i sao bà biết ?

- Tôi chủ đoán thôi, bởi vì chủ có dân số ng&#i Qu&#ng Ng&#i mà thị y thích thú món don. Th&# bà cũng là ng&#i Qu&#ng Ng&#i, đúng không?

- Anh nghĩ sao mà đoán ra thế ?

- Chủ nhìn cái tên hi&#u C&# L&#y của nhà hàng là biết ngay.

- N&#y ông anh, tr&#c kia là Qu&#ng Ng&#i, anh số ng&# huy&#n nào vậy?

- Tôi là thị xã, trên đ&#ng Quang Trung.

Ng&#i đàn bà nhìn tôi một ch&#p lâu rồi quay vào bên trong nhà hàng. lát sau, món ăn đẹp đ&#c bày ra. Một tô bún chả cho Thung và một đĩa ru&#t h&#n xúc bánh trắng cho tôi. Lâu lạm rồi tôi mới nghe lạ mùi h&#n. H&#n quê nhà ru&#t nh&#, dai và thơm. Còn h&#n đóng hộp nh&#p c&#ng con lạ, mềm lạm h&#t mùi vị. Ngày xưa, mẹ tôi đi Huế, tôi nh&#t đ&#nh phụ&#i ăn cho đẹp đ&#c mặt lạ c&#m h&#. Đi đâu xa tr&#i Qu&#ng Ng&#i, tôi không thế nào quên ăn một bữa don cho đỡ c&#n gh&#n.

Hồ ng Don Quê Nhà

Tác Giả: Hồ o Nhiên Nguy n T n Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

Cô b i bàn b ng hai ly n c cam v t đ n bàn chúng tôi nói c a bà ch m i, có kèm theo m t t m danh thi p trao cho tôi. M t sau danh thi p là ch vi t c a bà ch nhà hàng m i riêng tôi đ n nhà vào chi u Th B y. Đ c bi t, bà kho n đ i món don do bà n u. Ph n đ i là s phone và đ a ch nhà riêng. Trên đ ng v , tôi h i Thung:

- C u nghĩ sao cái tr ng h p l ùng này ?

- ò quê ng i, nh c h ng, g p ng i Vi t đã m ng r i hu ng chi i là đ ng h ng Qu ng Ngãi. Bà y m i c u đ n nhà có l đ h i thăm tin t c bà con ò quê nhà. C nhìn dáng đ p bà y v i cái c ng i n y là c u hi u ngay bà ta là dân tr ò đây khá lâu. Bi t đ u c may đ m đ n cho c u công ăn vi c làm ò thành ph này. B n tôi suy lu n nh th . Riêng tôi, vì l đ t l ng i nên có ph n b n ch n, áy náy.

* * *

H ng v c a món h n xúc bánh trắng làm tôi nh đ n k ni m ngày m i l n n i quê nhà. Tôi t trên quê xu ng t nh h c, ò tr nhà ng i ch th T trên đ ng Quang Trung Th xã Qu ng Ngãi. Anh ch dành cho tôi căn phòng trên căn gác l ng. Có ban-công nhô ra làm mái hiên cho t ng đ i. Thông th ng m i sáng, tôi th c đ y h c bài r t s m. Đ ng ph v n còn s ng mù v ng m c đó đây. Hàng cây bên đ ng tr u n ng nh ng h t s ng khuya, đ u kín bóng đ m trong vòm lá sum sê. Khi chân tr i v a r ng đ khu t sau hàng tre h ng Đông, là ti ng rao hàng ăn bu i sáng b t đ u râm rạn tr c đ ng nh a. Nào xôi, bánh b t l c, cháo gà, bánh canh, bánh mì...đ các lo i hàng ăn v t, và cũng đ các lo i âm thanh. Ti ng tr m, ti ng b ng, ti ng h i khàn, gi ng Hu , gi ng B c, gi ng Nam...Duy có ti ng rao: “Ai ăn don ho..o..o.. ông” là khi n tôi đ ý. Ti ng “ho..o..o..ông” sau cùng kéo dài không đ h i ch ng t ng i rao hàng không ph i gi ng c a ng i đ ng tu i. Ti ng rao nghe lách lốt nh chim non m i t p hót, âm đ i u ngâ th r i r c. Tôi ng i h c mà v n đ ý đ n ti ng rao bán don vang lên tr c nhà. Ti ng rao nh b s ng l nh bu i sáng s m làm đ ng l i không thoát ra đ c, nó nh đ n, nh đ n r i hút m t ngoài xa.

M t hôm, tôi đ ng t p m y đ ng tác hít th trên ban-công, ch t ti ng rao “Ai ăn don ho..o..ông” quen thu c vang lên phía đ i đ ng. Tôi v ch b c màn nhìn xu ng th y m t ng i con gái m c chi c áo bà ba tr ng thân hình m ng m nh v i gánh don trên vai.

“Ê don”, tôi g i cô nàng đ ng l i r i v i v ã vàng xu ng thang gác.

Gánh don đã đ c đ t tr c hiên nhà, nàng đ ng đó ch tôi m c a.

Hội đồng Don Quê Nhà

Tác Giả: H&#o Nhiên Nguy&#n T&#n Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

- Anh ăn don? Nàng h&#i khi tôi nh&# nh&ng lách mình qua cánh c&# a s&# t. Là m&# t cô bé c&# c ch&# ng m&# i m&# i b&# n, m&# i l&# m. Mái tóc v&# a ch&# m vai che m&# t bên khuôn m&# t trái soan còn m&#ng t&# . Tôi nhìn vào ng&# c cô bé, đôi nhũ hoa h&# ng h&# ng nh&# hai núm qu&# cau nhú bên trong làn v&# i m&# ng không áo lót, khi&# n cô bé cúi m&# t th&# n thùng. B&# n h&# c c&# a tôi, nh&# ng cô n&# sinh cùng c&# tu&# i đã b&# t đ&# u ch&# ng đi&# n se sua, áo ngoài áo trong, ph&# n trên ph&# n d&# i đ&# c&# , không khác chi ng&# i l&# n. Còn cô bé, v&# i chi&# c qu&# n đen, áo bà ba tr&# ng m&# c m&# c n&# i b&# t nét đ&# p c&# a ng&# i con gái chân quê.

- Anh ăn don?

Cô bé nh&# c l&# i l&# n n&# a, tôi s&# c t&# nh tr&# l&# i :

- Không ăn don, kêu cô l&# i làm gì?

Cô bé ch&# t hi&# u n&# mi&# ng c&# i ch&# a th&# n khoe hàm răng tr&# ng đ&# u nh&# nh&ng h&# t b&# p n&# p. N&# c&# i h&# n nhiên khi&# n ng&# i đ&# i đi&# n cũng th&# y lòng đ&# t dào, xao xuy&# n. Cô bé hai tay tho&#n tho&# t múc don. Mùi don th&# m n&# ng pha chút h&# ng bi&# n t&# ui don bay lên ngào ng&# t. Cô bé trao cho tôi tô don còn b&# c h&# i cùng v&# i chi&# c bánh tráng n&# ng và hai trái t&# xiêm t&# i xanh. Ăn don đầu c&# n ph&# i bàn gh&# . Tôi đ&# t bát don xu&# ng n&# n xi măng, b&# bánh tráng b&# vào tô gi&# m luôn hai trái t&# . N&# c don ng&# t và béo. Cái ng&# t đ&# c đ&#o không ph&# i v&# ng&# t c&# a th&# t, cá mà v&# ng&# t r&# t đ&# m đ&# h&# ng v&# quê h&# ng. L&# i thêm v&# n&# ng cay c&# a t, mùi th&# m c&# a bánh tráng n&# ng nó quy&# n vào l&# i, ng&# m vào chân răng, kích thích t&# n cùng t&# bào v&# gi&#c. N&# c don nu&# t t&# i đầu t&# m t&# i đó. Tr&# i l&# nh mà ta ăn don vào bu&# i sáng thì m&# i th&# ng th&# c đ&# c h&# t cái thú ăn don ở quê nhà. Mi&# ng don cu&# i cùng đ&# l&# i trong mi&# ng, trong c&# c&# a ta v&# ng&# t ng&# t, cay cay, n&# ng n&# ng, béo béo quy&# n r&# k&# . Nó khi&# n ng&# i ăn don không mu&# n đ&# ng t&# th&# nh&# t.

Tôi ăn ngon lành. Mi&# ng hít hà vì t&# cay. Cái l&# i tê tê mùi cay n&# ng c&# a lo&# i t&# xiêm vô cùng h&# p đ&# n làm cho n&# c m&# t n&# c mũi tuôn ra. Nhìn cách ăn r&# t th&# t tình c&# a tôi, cô bé c&# che mi&# ng c&# i. M&# t tô, hai tô r&# i ba tô. Cô bé tr&# n tr&# ng đôi m&# t, đôi m&# t b&# câu đen lay láy. Cô kêu lên :

- Coi ch&# ng b&# b&# ng đó, anh Hai

!

Ô, l&# n đ&# u tiên tôi đ&# c m&# t ng&# i con gái g&# i b&# ng anh. Anh Hai. M&# i sáu tu&# i, h&# c l&# p đ&# T&# r&# i đ&# y nh&# . Th&# mà cha m&# , anh ch&# c&# g&# i tôi là Út Đ&# t. M&# tôi th&# ng nh&# c chuy&# n h&# i tôi còn nh&# . Đã b&# n, năm tu&# i r&# i mà v&# n còn bú và ăn cháo. Các bà ch&# tôi ch&# nh&# o hoài m&# i l&# n tôi ôm vú m&# . Ch&# Hai tôi hay trách m&# tôi nhi&# u nh&# t :

- M&# i, m&# c&# ng chi&# u nó quá làm sao nó thành ng&# i l&# n. M&# tôi c&# i, nh&# nh& b&# o :

- Các ch&# l&# n c&# r&# i còn em nó út ít mà” . Ch&# tôi b&# c mình b&# o:

Hồ Ngọc Don Quê Nhà

Tác Giả: Hồ o Nhiên Nguy&n T&n Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

- Ch&ng đó tu&i mà ch&a ch&u d&t s&a. Ch&ng l& đ&n khi đi h&c, m& ph&i mang vú đ&n tr&ng cho Út sao?

Ch& Hai nói xong b& đi. M& v& đ&u tôi, tóc còn &&t nh&p m& hôi, âu y&m :

- Giàu út ăn, khó út ch&u, M& có s&a con nh&.

Cái hòn đá bàn đ&i b&n sông, n&i đ& gi&t áo qu&n là ch&ng c&a tôi trong nh&ng bu&i tr&a hè. N&n nhà lót g&ch tr& c bàn th& là gi&ng ng& c&a tôi trong nh&ng đêm nóng b&c. Các ch& tôi th&ng hay đùa c&t:

- Th&ng Út c& ăn chay n&m đ&t ki&u n&y, l&n lên nó tr& thành th&y chùa là cái ch&c.

Tôi là đ&a con th& b&y trong gia đình. Nh&ng tá đ&n, ng&i làm cho cha m& tôi đ&u g&i tôi là c&u B&y Út. Th& mà bác Tám Đang & xóm đ&i dám đ&t cho tôi bi&t danh “B&y Th&a” ch& vì m&y cái rằng c&a c&a tôi m&c h&i s&a m&t chút. Cái thân hình c&a tôi h&i đó m&ng nh& thân con nhái bén. Da đ& s&n sùi khô kh&c b&i su&t ngày c& đ& l&ng tr&n ch&y ngoài n&ng. M&i l&n b&n bè r& tôi đá banh trên ru&ng lúa m&i c&t, chúng nó c& la oang oang cái tên “B&y Th&a” nghe ch&ng đ&p tý nào &y:

- Ê, B&y Th&a đ&a banh qua cho tao. Nào, B&y Th&a banh đây sút vào...

T&c l&m, tôi bèn ra m&t đ&i u ki&n:

- N&u b&n bay còn g&i cái tên “B&y Th&a” n&a là tao b& ch&i. Nhóm th&ng Th&i xóm Th& Đông đang chiêu đ& tao đó. Li&u h&n!...

- N&y cô bé, sao không múc ti&p m&t tô n&a?

- Anh à, em ch&a h& th&y ng&i nào ăn đ&n ba tô don mà còn kêu thêm n&a, ăn no quá m&t ngon, thôi đ& ngày mai nghe anh,

Ti&ng “nghe anh” c&a cô bé sao mà êm đ&m quá, ng&t ngào quá. B&ng nhiên tim tôi đ&p r&n r&ng. Tôi mu&n h&i tên cô bé nh&ng c& ng&i ngừng, đành ph&i móc ti&n ra tr&. Cô bé đi r&i, ti&ng rao “Ai ăn don ho..o..ông” đã vắng v&ng ngoài xa mà tôi v&n còn đ&ng nhìn theo th&n th&. Sáng hôm sau, cô bé c&t ti&ng rao hàng r&i đ&t gánh don tr& c hiên nhà ch& đ&i. Tôi l&i v&i vàng m& c&a :

- N&y, đ&ng &y tên gì v&y ?

- Em tên Thủy&n

Cô bé tr& r&i đ&n dĩ nhìn tôi h&i:

-Th& còn tên anh ?”

- Hồ o. Hồ o, cái tên l& quá ! Cô bé nh&c l&i tên tôi r&i c&&i b&n l&n. Đôi tay Thủy&n múc don l&

làng, vén khéo không hä rät. Tôi đä ý län này, cô bé đem theo mät cái tô cä län hän, khác hän väi nhäng cái tô khác chäng trên miäng ui. Cô tä ý bä bánh tráng cho vào tô träc khi đä don vào. Väa làm cô bé väa giäi thích :

- Làm thä näy don còn giä đäc đä nóng, và häng don không bä loäng.

Cô bé trao tô don cho tôi, vô tình tôi đät bàn tay chäm phäi tay nàng. Bé cúi mät thän thùng khiän hai tai nàng räng đä, Thuyän bäo :

- Mäi sáng anh ăn hai tô näy là đä räi.

Tä đä, sáng nào tôi cũng ăn don cäa cô bé Thuyän. Thänh thoäng chä tôi mua äc don täi vän näu. Thông thäng chä thêm vào näi don cä thät bäm, tóp mä, nhäng tôi ăn mät cách lä đäng chäng thäy häp đän täy nào. Chä tôi chä giäu :

- Thäng Út nó đâu có mê don, chä mê con nhä bán don.

Có län tôi cä tình giä bàn tay Thuyän bên đäi tô don, cô bé cä đä nguyên nhìn tôi väi ánh mät long lanh tình tä. Chäp lâu sau, nàng rút tay vä häi thúc:

- Ngäi ta thäy käa, ăn đi käo nguäi .

Thä là suät mùa don, cô bé Thuyän ít có buäi sáng nào väng mät. Ăn hoài tôi đäm ghiän. Ngày nào Thuyän không đän là suät ngày đó tôi thäy träng väng lä thäng. Tôi nhä häng vä cäa don, tôi nhä khuôn mät cäa Thuyän. Suät ba tháng hè tôi không vä quä läy cä häc bài thi. Có län nhä ăn don mà thân thä tôi đäy òa. Da đä tôi thêm häng hào träng män. Bà chä tôi phát giác sä “thay da đäi thät” cäa thäng em út. Chä chä nhäo:

“Nghèo nghèo, nä nä kiäm cô vä bán don. Mai sau có chät cũng còn cäp ui”

Näm đó tôi đäu bäng Trung Hoc Đä Nhät Cäp, cha mä tôi cho tôi theo ngäi anh hä vào Sài Gòn täp täc häc. Tôi tä biät Quäng Ngãi mà nghe lòng mình buän tê tái. Tôi ra đi lúc träi chäm Thu, nhäng cän mäa đäu mùa đã làm cho näc sông dâng cao. Tôi còn nhä läi Thuyän đän: “ Khi nào näc sông dâng cao thì don không còn näa. Chäng äy em sä không còn đäp gäp anh, chä còn biät hän anh vào mùa don täi đäu tháng Hai âm läch”.

Biät nhä thä nhäng sáng nào tôi cũng trông tiäng rao cäa Thuyän. Tôi mong gäp nàng đä nói läi tä biät. Giä phút chät ngäi trên xe đä mà tôi vän däi mät đäi chä, hy väng Thuyän xuät hiän. Khi xe chuyän bánh, mä và chä tôi mät räng räng lä näm tay tôi tä giä. Tôi không cäm đäc xúc đäng đã òa khóc. Län đäu tiên tôi xa mä xa chä, xa gia đình cách gän ngàn cây sä. Tôi cäm thäy näi cô đän nhä òa näng lên läng ngäc mình. Tôi thäng mä, thäng chä. Nhäng tình cäa tôi đäi väi Thuyän väa näng nän väa xót xa. Tôi xót thäng vì cuäc säng cäa nàng quá lam lũ. Tuäi väa lên ba, cha Thuyän đã tä nän theo tàu đánh cá ngoài khäi khi bä cän bão bät ngä äp täi. Mä cô cha, mä ä väy nuôi Thuyän ăn häc hät bäc Tiäu häc. Mäi chäng äy tuäi mà phäi tä giä ghä nhà träng, län län vào träng đäi. Mä näu don, Thuyän gánh bán đäo hàng ngày đi vä trên mäi cây sä.

Hương Don Quê Nhà

Tác Giả: H o Nhiên Nguy n T n Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

---

* * *

Nh ng đêm đ u tiên à Sài Gòn, tôi nh day đ t n c i r ng r c a Thuy n. Nh đôi bàn tay nh nh n c a nàng run run trong bàn tay tôi. Nh đ n h ng v th m l ng c a tô don v i ch t béo c a ru t don tr n mùi cay n ng c a t, mùi bánh trắng n ng, mùi hành lá t i. Nó t ng h p thành h ng v không có món ăn nào so sánh đ c. Don Qu ng Ngãi chi m lĩnh c ng v đ c tôn đ i v i ng i dân Qu ng Ngãi b i nó là món ăn quê h ng. Và đ i v i riêng tôi có pha c mùi h ng con gái c a Thuy n.

Xa n i chôn nhau c t rún l n đ u, tôi nh nh t là nh ng chuy n đ i ch i v i b n bè trên núi Thiên n. Sau m t h i leo gi c m t b h i tai, khát n c khô c c ch c n u ng m y ng m n c gi ng c a nhà chùa là c n m t cùng m hôi tan đ i h t. Có ng i b o đó là n c c a Tiên Ph t đ trì. M t truy n thuy t k r ng có m t v s đ n đào gi ng này su t c năm tr i, khi gi ng có n c thì v s y bi n m t. Ngôi chùa Thiên n t a l c trên đ nh núi có m t b ng vuông v c, cao h n m t n c bi n trên trăm mét, nh ng n c gi ng trong và ng t cung c p cho chùa không bao gi c n. Qu là đ i u r t hi m. Đây là “Đ nh t th ng c nh” c a quê nhà có tên là “Thiên n Niêm Hà” do quan Tu n Vũ Nguy n C Trinh đ t tên trong m i hai bài th Đ ng Lu t. M i bài ca ng i m t th ng c nh c a t nh Qu ng Ngãi. Đ ng trên đ nh núi nhìn bao quát ta th y dòng sông Trà Khúc óng ánh b c u n mình theo nh ng lũy tre xanh đ n t n cùng c a C Lũy tr c khi nh p vào bi n Đông. N i đây ta có th th ng ngo n thêm “Đ nh Th ng c nh” c a quê h ng, đó là “C Lũy Cô Thôn” n m im lìm n i c a bi n, n c b a mênh mông. Nhìn ch ch qua bên trái là mũi Ba-Tâng- Gâng ph i mình v i sóng bão đ i d ng. Đ h n tr i r ng đ n cu i chân tr i, ta có c m t ng nh ng i đ c thoát t c v n i tiên c nh. K nào có tham v ng, mang ý đ đ n t i mà đ i di n v i c nh s c n y, trong thoáng ch c cũng t m th i quên đ i.

Vào nh ng ngày s p ngh Hè, tôi nh n đ c th c a ch tôi :
“...Đ u mùa don năm n y, con bé bán don tr l i. Sáng nào nó cũng đ t gánh don tr c c a nhà ch . Lâu lâu nó rao lên “Ai ăn don hông” r i đ ng đó đ i ch . Ng i ta không bi t nó đ i ch ai, nh ng ch , thì ch đoán bi t. Th i gian kéo dài c tháng tr i, ch th y t i nghi p nên th nh tho ng kêu don c a nó cho c nhà ăn bu i sáng. Đôi m t nó th t bu n, c lén nhìn sâu vào trong nhà mà không dám h i. M t hôm, c m lòng không đ c, ch cho nó bi t là em vào Sài Gòn h c đã g n m t năm. Sau đó ch không còn th y con bé bán don trên con đ ng n y n a...”

Đêm đó tôi n m m nghe th y ti ng rao: “Ai ăn don ho..o..ông” nh ti ng chim cu c l đôi kh c kho i gào khan su t mùa Hè th ng nh r i cu i cùng ch t khô theo con tr ng, chung tình. Thuy n i, hãy tha th cho tôi. Nh ng r o r c tình yêu đ u đ i đã làm cho con tim em ph i se th t vì phân ly.

Hồ ng Don Quê Nhà

Tác Giả: Hồ o Nhiên Nguyán Tán Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

Rái thái gian trôi qua, ba năm miát mài đèn sách đã giúp tôi quên hình ánh cô gái bán don ngày nào. Sau khi áy xong báng Tú Tài toàn phán, tôi vá thăm Quáng Ngãi. Vào buá sáng, tôi dáy sám cùng chá tôi chuán bá vá quê thăm cha má. Đang xáp áo quán vào va-li chát tôi nghe tiáng rao “Ai ăn don ho..o..ông”. Tôi vái vàng cháy ra ban-công giái :

- Ê ! Cô bán don.

Tôi nhanh chân xuáng thang gác má cáa. Cô bán don đáng đái dá i mái hiên nhà. Thoáng nhìn, tôi táng mát thiáu phá nào khác không phái Thuyán. Nháng không, làm sao tôi nhám án đác. Âm thanh tiáng rao cáa Thuyán nhá mác rá trong ký ác cáa tôi. Cũng thân hình mánh khánh đó nháng cao hán và già dán hán . Chính là Thuyán cáa ba năm vá trác.Tôi hái:

- Thuyán phái không? Nàng nhìn tôi dám dám, rái nháng giát nác mát lăn tròn trên má. Tôi tháy loáng thoáng trên ngác áo nàng vát á cáa nháng giát sáa đã khô. Đáng sát vào Thuyán, tôi đát tay lên vai nàng báo:

- Em đá gánh xuáng đây, múc don cho anh ăn nhé.

- Không. Don em đã cuái mùa, gáp luáng nác bác (nác át), em không bán cho anh đâu. Nói xong, nàng đáa tay áo quát nác mát, trá gánh quay ái con đáng cũ. Tôi đáng nhìn theo nàng mà nghe hán tráu náng. Tôi cá áng nghe tiáng rao “ai ăn don ho..o..ông” án cuái cùng cáa Thuyán án án vái tiáng rao hàng khác nháng tuyát nhiên im áng , chá còn sót ái háng don thoáng bay trong gió.

* * *

Chiáu Thá Báy, Thung bá tôi trác căn nhà sá 28...trên đáng White Forge thành phá Sugarland. Căn nhà áu á khu mái xây khá đá sá. Vách táng áp gách màu nâu đá trông thát mát mát. Tôi đáng tán ngán mát hái lâu mái bám chuông. Ngái phá ná quán Cá Láy hôm trác má cáa, gác đáu chào rái mái tôi vào khu phòng khách trang hoàng áng áy. Bá sápha da màu vàng nhát choán cá mát góc phòng. Chiác TV cá án cùng dàn karaoke vái há tháng âm thanh chiám trán góc phòng đái dián. Bà chá rót trà :

- Mái anh dùng nác, nàng trao tôi tách nác rái tá giái thiáu:

- Tôi tên là Mary, cháng tôi là ngái Má đáa tôi sang đây á năm 1972. Xa quê mình lâu quá, nay gáp ngái đáng háng tôi máng ám. Và đác biát là dân á Quáng Ngãi mà ái thích ăn don nhá anh.

- Bà á huyán nào ? tôi tò mò hái :

- Huyán Tá Nghĩa xã Tá Nguyên.

Bà Mary nhìn tôi đánh hái tiáp đáu gì, nháng bà ái đái tháng ái, xoay ngái sang háng khác báng bình trà rót thêm nác vào tách cho tôi. Bà nói :

- Thôi, đá lát sau mình nói chuyán tiáp, giá mái anh dùng món ăn quê nhà káo nguái mát.

Tôi theo nàng đán phòng ăn. Mùi don tá trên báp bác hái thám áng. Bà chá nhà báng hai tô don hái lên nghi ngút đát trên bàn có cá bánh tráng náng, đá át xiêm và lá hành xát nhá.

Bà tái cái báo

:

- Đây là don chính hiáu tá Quáng Ngãi đáy nhé. Ngái á ngoài tánh

Hồ Ngọc Don Quê Nhà

Tác Giả: Hồ o Nhiên Nguyán Tán Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

---

cå hiòu låm don là hån. Thåc ra don và hån là hai loßi cå khác nhau. Cå don dài, vå mång, ruåt don có tua màu hång thoßt trông nhå cái đuôi. Nåc don ngọt và ít nång hån hån vì don chå sång nåi vùng sông nåc lå gån cåa biån. Tôi bång tô don ăn ngon lành, ăn thåt tình. Cåt cay, don nóng, tôi hít hà, nåc cå måt nåc mũi chåy ra. Bà chå nhà đåa tissues cho tôi våi ánh måt đåy xúc đång. Måt tô råi hai tô, bà ngåi nhìn tôi ăn và khuyån khích thêm tô nåa nhång tôi vå bång låc đåu tå chåi. Nàng båo :

- Anh så vå bång đåy à?

Câu nói cåa bà chå khiån tôi såc nhå đån Thuyån, cô gái bán don thåi tôi còn trung håc ở Quång Ngãi. Cô bé đã tå chåi bán cho tôi tô thåt våi câu : “Coi chång bå bång”. Tôi ngåc nhìn bà Mary, tâm så :

- Ăn don hôm nay khiån tôi nhå đån kå niåm thåi niên thiåu ở quê nhà. Tôi là khách ăn thång xuyên cåa cô gái bán don tên Thuyån. Tôi thång nàng và tåi nghiåp hoàn cånh cô y. Måi måi måy tuåi đåu đã phåi bå håc thay Må đi bán don đåo. Buåi sáng nào Thuyån cũng gánh don đån tråc nhà tôi trå håc và chăm sóc tô don cho tôi nhå ngåi chå lo cho em. Sau nåy tôi vào Sài Gòn håc đã quên bång cô bé bán don. Ba năm sau trå về Quång Ngãi, tôi tình cå gåp låi nàng cũng våi gánh don trên vai, nhång cô bé đã trå thành thiåu phå. Thuyån đã tå chåi không bán don cho tôi còn båo...Våa nói đån đây, chåt bà Mary cåp låi tôi, lên tiång :

- Em không bán cho anh đâu, don em cuåi mùa låi gåp luång nåc båc!

Bà chå nhà đã nói lên nguyên văn câu nói cåa Thuyån ngày xåa, cån chåa så trách móc giån hån, khiån tôi giåt mình sång såt. Tôi nhìn vào måt bà Mary, hình nhå long lanh ánh nåc. Tôi kêu lên:

- Thuyån phåi không?

Thuyån ngày xåa không trå låi câu håi cåa tôi chå đåa tay áo lau dòng lå. Mary bây giå våi giång ngåm ngåi:

- Vâng, em là Thuyån cåa 37 năm vå tråc. Em đã nhån ra anh ngay khi anh cho biåt chå tråc kia là đång Quang Trung. Đó là con đång đåt dào hånh phúc trên måi båc đi cåa em håi đó, mà cũng là con đång mang đåy xót xa thång nhå ngày anh råi xa. Thuyån đång đåy đån ôm vai tôi :

- Cåm cån anh đã cho em måt tình cåm trân quý, dù là đåi våi måt cô gái bán don nghèo hèn. Suåt quång đåi đen tåi vå sau này, tình anh là ngån đèn thåp sáng cho em trong nhång đêm måt mù sång tuyåt. Hồ o o i - cái tên nghe lå quá - ngày đó em đã nói våi anh nhå thå. Nhång sau nåy måi khi gåp nhång đau khå chåt chång, chính cái tên Hồ o trå nên thân thång såi ở må lòng em.

Tôi nåm låy tay nàng, nói nhå måt triåt gia:

- Đåi nhå måt dòng sông, chuyån đåi không ngång. Xåa kia Thuyån là cô gái bán don, ngày nay Mary là chå måt nhà hàng lån nhåt nhì ở đây. Chúc mång em. Chúc mång ngåi đång hång Quång Ngãi đã nåm båt đåc cå håi vån lên trên xång o i.

Hồ ng Don Quê Nhà

Tác Giả: Hồ o Nhiên Nguy&#n T&#n Ích
Thứ Ba, 27 Tháng 4 Năm 2010 14:49

Sau bu&#i hàn huyên, Thuy&#n đ&#a tôi ra t&#n xe khi b&#n tôi đ&#n đón. Lên xe r&#i, tôi th&#y nàng còn quy&#n luy&#n nhìn theo, đ&#a m&#y đ&#u ngón tay áp vào môi hôn. Tôi hít m&#t h&#i th&#t sâu vào l&#ng ng&#c, ch&#t nghe h&#ng don còn n&#ng trong h&#i th&# . /